

Hésiodos, Theogonia (O původu bohů)

*I stvořili na počátku
zlaté pokolení lidí,
synů smrti, nesmrtelní,
kteří bydlí na Olympu.
Žili oni za dnů Krona,
když panoval na nebesích;
žili oni jako bozi,
bezstarostné srdce v těle,
bez roboty, bez trampoty;
ani okem nevidali
mdlé staroby, ale věčně
na rukou i nohou stejní
těšili se, jedli, pili,
veškerého hoře prázdní –
a zmírali, jak by spánek
na ně chodil; bylo všeho,
bylo nazbyt, nezorána
nesla plodonosná země
žeň bohatou, nelakomou;
oni v pokoji, když chtěli,
přikládali ruku k dílu,
v nepřeborném blahobytě,
požehnáni stády bravu,
příjemni blaženým bohům.*

.....
*Neměl jsem já přijít na svět
mezi lid pátého věku,
ale mě jsem umřít dříve
nebo narodit se potom!
Nyní jest železné plémě;
od strádání, od starání
ono nemá klidu ve dne,
nemá od záhuby v noci;
ale ještě těžší bědy
přidají a dají bozi.*

XXX

Publius Ovidius Naso, Metamorphoses (Proměny, k. I, Čtvero věků)

*Zlatý vzešel pak nejprve věk, kdy zákona, soudce,
člověk byl prost a od sebe sám ctíl věrnost a právo.
Nebylo trestu, ni strachu, a hrozivá slova se nečtla,
vyrytá v kov, a prosící dav se nemusel báti
soudcových úst: ač neměli obhájce, bezpečni byli.
Nebyla skácena dosud a nesešla do plynných proudů
pínie ze svých hor, chtíc daleké navštívit kraje:
neznali jiného břehu krom vlastního smrtelní lidé.*

*Srázný hluboký příkop až doposud nevroubil města,
nebylo stočených rohů ni polnice z rovného kovu,
nebylo mečů ni přilb: svůj život trávilo lidstvo
bezpečně v lahodném klidu, a vojska mu nebylo třeba.
Od sebe sama vše též jim dávala svobodná země:
ještě se netkl jí rýč a pluh ji nezranil dosud;
člověk, spokojen jídlem, jež poskytla příroda sama,
planik plody si sbíral a travnice rostoucí v horách,
dřínky a ostružin plody, jež visely v trnitém křoví,
žaludy též, jež na zem spadaly s Jovova stromu.*

Hérodotos, Dějiny

Toto jest Hérodota z Halikarnéssu vyprávění o dějinách, aby časem neupadlo v zapomenutí, co lidé vykonali, aby se zachovala sláva velikých a podivuhodných činů, které dokázali jednak Řekové, jednak barbaři, a konečně, proč mezi sebou Řekové a barbaři vedli války.

Thúkydidés, Dějiny peloponéské války I 21,2-I 22

Abych se však vrátil k této válce: třebaže lidé považují za největší vždy tu válku, na níž mají účast, ale když se skončí, obdivují víc to, co je dávné, pouhý pohled na činy samé prozradí, že tato válka je větší než všechny předcházející.

Co se týče řečí, které proslovili jedni i druzí, jednak když se chystali do války, jednak během ní, bylo pro mne těžké zapamatovat si přesné znění těch, které jsem sám slyšel, a bylo to těžké i pro ty, kteří mi podávali zprávu o jiných, pronesených někde jinde; vyjádřil jsem to, co jsem si myslil, že nejspíš každý jednotlivec mluvil, aby se to v té které situaci hodilo, a držel jsem se při tom co nejvěrněji základního smyslu skutečně pronesených řečí.

O akcích, k nimž došlo během této války, jsem nepovažoval za vhodné psát, co jsem se dověděl od prvního, s kým jsem se setkal, ani jak jsem si to já představoval, ale vypravoval jsem o těch, při nichž jsem sám byl, a o těch, o nichž jsem získal co nejvěrnější zprávy od jiných. Vyhledávání nebylo lehké, neboť ti, kteří se jednotlivých akcí zúčastnili, neříkali totéž o týchž věcech, ale mluvili podle toho, jak byli nakloněni jedné nebo druhé straně nebo jak jim sloužila paměť. Možná že se má práce postrádající bájevitý prvek bude zdát na poslech méně libivá, avšak jestliže ten, kdo bude chtít získat spolehlivé poznání událostí minulých i budoucích – a ty se, jako všechny lidské věci, s nimi shodují nebo se jim podobají -, shledá moje dílo vyhovujícím, úplně mi to postačí. Bylo složeno víc proto, aby bylo majetkem na věčné časy, než krasořečnickým kouskem určeným k jednorázovému poslechu.

Xenofón, O Kýrově vychování kn. I, 1

Napadla mě jednou myšlenka, v kolika demokratických státech došlo k převratu přičiněním lidí, kteří chtěli žít raději v jiném státním zřízení než demokratickém, kolik monarchií a oligarchií bylo národy svrženo, a že z těch, kdo se pokusili vládnout jako tyrani, byli někteří brzy

odstranění, kdežto jiní, jimž se podařilo udržet se u moci třeba jen krátký čas, byli obdivováni jako moudří a šťastní lidé. ... Také jsem ještě nikdy neslyšel, že by se nějaké stádo vzbourilo proti svému pastýři s úmyslem odepřít mu poslušnost neb mu nedovolit užívání toho, co na nich přirostlo, naopak stáda se chovají s větším nepřátelstvím k cizím než k těm, kteří jim poroučejí a z nich těží. Naproti lidé se nespolečují proti nikomu jinému raději než proti tomu, u koho zpozorují úmysl, aby je ovládl.

Když jsem si to rozvážil, usoudil jsem, že pro člověka, přihlédneme-li k jeho přirozenosti, je lehčí vládnout všem ostatním živým tvorům než lidem. Pak jsem si ale vzpomněl na Peršana Kýra, který si zjednal poslušnost tak velkého množství lidí, měst a národů, a to mě donutilo změnit svůj názor a uvěřit, že vládnout lidem není nic nemožného, ba ani těžkého, jen když to někdo umí vzít obratně do ruky.